

LAUSUNTO

Helsinki 29.11.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö

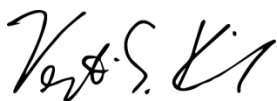
Viite: STM010:00/2015

Asia: Asiakasryhmäkohtainen tieto laadusta ja vaikuttavuudesta sosiaali- ja terveydenhuollon tiedolla johtamisessa ja ohjauksessa. Laaturekisterien asema palvelujärjestelmässä -muistio

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on 233 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäsenenä 76 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Päivi Opari, paivi.opari@soste.fi, 040 588 6154
erityisasiantuntija Tarja Pajunen, tarja.pajunen@soste.fi, 040 574 7515

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry

Vertti Kiukas

pääsihteeri

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

SOSTE pitää tilannekuvausta sosiaali- ja terveydenhuollon laaturekistereistä huolellisesti työstettynä ja kattavana pohjana, jonka avulla voidaan edetä laatutyön viemisessä kohti käytäntöä. Avoin ja laajuudeltaan riittävä sekä helposti ymmärrettävä ja saavutettava laatutieto on sote-palvelujen tärkeä kulmakivi. Sitä edistävää suunnittelua, rakenteita ja toteutusta on vietävä riipeästi eteenpäin.

SOSTE nostaa esille seuraavia seikkoja muistioon ja sen sisältämien asioiden käytännön toteutukseen liittyen:

- On kiitettävää, että tiekartta tulevalle toiminnalle on hahmoteltu hyvin ja pitkäjänteistä kehittämistoimintaa silmällä pitäen. Muistiossa on runsaasti kehittämisehdotuksia. Samaan aikaan on varmistettava valtakunnallinen ohjaus sekä riittävä rahoitus ja muut resurssit kehittämistoimenpiteiden toteuttamiselle ja laatu- ja vaikuttavuustiedon käytölle arjen toiminnassa.
- Vuonna 2017 julkaistiin valtioneuvoston periaatepäätöksenä potilas- ja asiakasturvallisuusstrategia 2017-2021 (s. 47). Potilasturvallisuus on huomioitu muistion eri asiayhteyksissä, samoin asiakasturvallisuus. Valmisteilla olevan sote-uudistuksen kantavana linjauksena on sosiaali- ja terveydenhuollon integraatio. Siten myös palvelujen saatavuuden, laadukkuuden, tehokkuuden ja vaikuttavuuden seurannassa ja arvioinnissa tulee käsitellä rinnakkain sekä potilas- että asiakasturvallisuuden näkökulma.
- Tiedon läpinäkyvyys lisää luottamusta ja antaa palvelun käyttäjälle mahdollisuuden arvioida palveluja ja niiden tasoa sekä tehdä valintoja tietoon pohjautuen. Muistiossa on tunnistettu kansalaisten roolin muuttuminen aktiivisemmaksi ja että kansalaisten osallistuminen itseään koskevaan päätöksentekoon asettaa vaatimuksia tiedon ymmärrettävyydelle ja käytettävyydelle (s. 115). Tähän liittyen tulee pohtia myös, kuinka laatuun liittyvää tietoa saadaan välitettyä yhdenvertaisesti kaikille. Miten tietoon pääsee käsiksi esimerkiksi henkilö, jolla ei ole kykyä tai mahdollisuutta käyttää tiedonhakuun sähköisiä välineitä? Miten palvelun käyttäjien mahdollisuus hyödyntää laaturekistereiden tuottamaa tietoa valintoja tehdessä tosiasiallisesti toteutetaan? Millaista tukea ihmisille tarjotaan ja kenen toimesta?
- Laaturekisterit ovat välttämättömiä mm. vaikuttavuuden osoittamiseen. Niiden tulee olla kaikkia velvoittavia ja siten lakisääteisiä. Rekistereihin on kirjattava asioita riittävän monipuolisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Tuotetun tiedon on oltava hyödynnettävää ja vertailtavaa. Pohdittavia asioita on mm. se, miten varmistetaan kirjaamisen yhdenmukaisuus valtakunnan tasolla? Kuinka huolehditaan siitä, että järjestelmä on riittävän helppokäyttöinen, eikä kuormita kohtuuttomasti työntekijöitä esimerkiksi kirjauksen vaatimalla lisätyöllä?
- THL on kehittänyt mallia terveydenhuollon kansallisia rekistereitä varten ja toteuttanut laatukriteeripilotteja, joita kuvataan muistiossa. THL on julkaissut hankkeesta 20.11.2019 raportin, jossa esitetään mm. kansallisen laaturekisterikeskuksen perustamista laatutyön organisoimiseksi. Raportin sisältämiä asioita on osittain käsitelty muistiossa, mutta huomiot ja ehdotukset kannattaa kokonaisuudessaan lisätä osaksi lausuttavana olevaa muistiota.
- Laaturekisterien kehittämisen prosesseissa tarvitaan tiivistä arviointia ja seuranta. Arviointia ei tule nähdä vain palvelujärjestelmään kohdistuvien hyötyjen mittaamisena (s. 124), vaan siinä on huomioitava myös kansalaisten näkökulma ja heidän kokemansa hyödyt sekä mahdolliset tiedon hyödyntämisen esteet. Laatutyöstä saatavien hyötyjen tulee koitua kansalaisten hyödyksi.
- Laatu- ja vaikuttavuustiedon ohjausrakenteisiin tulee ottaa laajasti eri sidosryhmät mukaan, mukaan lukien erilaisia asiakasryhmiä edustavat järjestöt.

- Palvelunkäyttäjien tuottamaa tietoa hyödynnetään jo nyt osana laatutietoa ja jatkossa heidän roolinsa vain kasvaa. Kuinka palvelunkäyttäjän osallisuus tiedontuottamiseen toteutuu parhaalla mahdollisella tavalla ja miten tieto saadaan palautumaan heidän hyödykseen?
- Muistiossa (s. 125) mainittujen järjestöjen ja yhdistysten ylläpitämien laaturekisterien jatkokäyttö tulee miettiä huolella. Toivottavaa on niiden siirtäminen THL:n tai jonkin terveydenhuollon yksikön vastuulle. Mikäli järjestöjen ja yhdistysten ylläpitämät ja potilaiden näkökulmasta tärkeät laaturekisterit (kuten munuaistautirekisteri) eivät pääse viranomaistahojen ylläpitäviksi, ja siten eivät ole ns. lakisääteisiä, tulee varmistaa kerätyn datan säilyttäminen ja hyödyntäminen jatkossa.
- Luku 4.3. Ehdotukset toimenpiteiksi on yksi muistion keskeisimmistä luvuista. Se sisältää lukuisia toimenpide-ehtotuksia, jotka käytännössä hukkuvat tekstin sekaan. Ehdotuksia kannattaisi havainnollistaa ja nostaa esille joko sijoittamalla ne osaksi tiekarttaa tai ainakin kokoamalla ne yhdeksi kuvaksi tai toimenpide-ehdotusten listaksi.
- Laaturekistereihin koottu tieto toimii koko palvelujärjestelmän arviointivälineenä ja päätöksenteon tukena esimerkiksi resurssien oikeassa kohdentamisessa. Laaturekisterit antavat arvokasta ja tarpeellista tietoa siitä, miten laatua, vaikuttavuutta ja muun muassa eri sairausryhmien ennaltaehkäisyä ja hoitoa tulee mitata. Kansalliset laaturekisterit ovat edellytys vaikuttavien ja kustannustehokkaiden hoitoketjujen sekä valtakunnallisesti yhdenvertaisten palveluiden kehittämiseksi.